

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Avli Gellii Noctivm|| Atticarvm Li-||bri Vndevi||ginti

Gellius, Aulus

Venetiis, 1515

Liber Sextvs.

[urn:nbn:de:gbv:45:1-724024](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-724024)

AULI GELLII NOCTIVM. ATTICA
RVM COMMENTARII.
LIBER SEXTVS.

Quem in modum responderit Chrysippus ad-
uersus eos, qui providentiam consistere negauerunt.

Caput Primum

h Omines fecisse dicitur tantam vim
esse erūnarum, & malorum. ad-
sus ea Chrysippus, cum in libro
περὶ προνοίας quarto differeret:
nihil est prorsus istis inquit, insipi-
dius, qui opinantur bona esse potuis-
se, si non essent itidem mala. Nam cum bona malis
contraria sint: utraq; necessarium est opposita inter
se, & quasi mutuo aduerso quæq; fulta nisi consi-
stere. Nullum adeo contrarium esse sine contrario al-
tero. quo enim pacto iustitiæ sensus esse posset, nisi es-
sent iniuriæ? Aut quid aliud iustitia est, quàm iniu-
stitiæ privatio? Qui item fortitudo intelligi posset, ni-
si ex ignavia oppositione? Qui continentia, nisi ex
intemperantiæ? Quo item modo prudentia esset, ni-
si foret contra imprudentia? Proinde inquit homi-
nes stulti, cur non hoc etiam desyderant, ut ueri-
tas sit, & non sit mendacium? Nanq; itidem sunt bo-
na & mala, felicitas & infortunitas, dolor & uolu-
ptas. Alterum enim ex altero (sicuti Plato ait) uerti-
abus inter se contrarijs deligatum est. si tuleris
unum, abstuleris utrunq;.

dem libro tractat, consideratq; dignū esse id que
 putat. εἰ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται.
 Idem naturā ne ipsa rerum, uel. providentia, que
 pagem hanc mundi, & genus hominum fecit, morbos
 quoq; & debilitates, et ægrotudines corporum, que
 patiuntur homines: fecerit. Existimat autem non
 se hoc principale naturæ consilium, ut faceret homi-
 nes morbis obnoxios. Nunquam enim hoc consilium
 naturæ auctori, parentiq; rerum omnium bene-
 Sed cum multa inquit, atq; magna gigneret, par-
 retq; aptissima et utilissima, alia quoq; simul ad-
 ta sunt incommoda ijs ipsis, quæ faciebat, coheren-
 tia. Ea; non per naturam, sed per sequelas quæ-
 dam necessarias facta dicit: quod ipse appellat
 κατὰ παρακολύθησιν. Sicut inquit, cum corpore
 minum natura fingeret, ratio subtilior, & utilior
 ipsa operis postulauit: ut tenuissimis, minutisq; os-
 culis caput compingeret. Sed hanc utilitatem ratio
 ioris, alia quædam incommoditas extrinsecus ad-
 cuta est: ut fieret caput tenuiter munitum, & uuln-
 eribusq; paruis fragile, proinde morbi quoq; &
 ægrotudines partæ sunt: dum salus paritur. *Her-
 cule inquit, dum uirtus hominibus per consilium
 naturæ gignitur: uitia itidem per affinitatem con-
 riam nata sunt.*

Quo itidem modo, & uim, necessitatemq; fieri
 statuerit, & esse tamen in nobis consilij, iudicijq;
 stri arbitrium confirmauerit.

Caput

II.

fatum, quod græca πεπωμένον, uel εἰμαρμένον uocant, ad hanc ferme sententiam Chrysippus stoicæ princeps philosophiæ definit. fatum est inquit, sempiterna quædam, et indeclinabilis series rerum, et cathena uoluens semetipsa sese, & implicans per æternos consequentiæ ordines, ex quibus apta, connexa q; est. Ipsa autem uerba Chrysippi, quantum ualui, memoria adscripti, ut sicui meum istud interpretamentum uidebitur esse obscurius: ad ipsius uerba animaduertat. In libro enim περὶ προνοίας quarto ἡ εἰμαρμένον, se dicit φυσικὴν σύνταξιν τῶν ὅλων ἐξ αἰδίου τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις ἐπακολουθῆντων καὶ μετὰ πολὺ μὲν ἔν ἀπαράβατον ὄσους τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς. Aliarum autem opinionum, disciplinarumq; authores huic definitioni ita obstrepunt: si Chrysippus inquit fato putat omnia moueri, & regi, nec declinari, transcendiq; posse agmina fati, & uoluntaria, peccata quoq; hominum, & delicta non sustentanda, neq; inducenda sunt ipsis, uoluntatibusq; eorum, sed necessitati cuidam, & instantiæ, quæ oritur ex fato, omnium quæ sit rerum domina, & arbitra, per quam necesse sit fieri, quicquid futurum est. Et propterea nocentium pœnas legibus iniq; constitutas, si homines ad maleficia non sponte ueniunt: sed fato trahuntur. Contra ea Chrysippus tenuiter multa, & argute differit: sed omnium ferè, quæ super ea re scripsit, sententia huiusmodi est. Quæquam ita sit inquit, ut ratione quadam necessaria, principali, & coacta, atq; connexa sint fato omnia, ingenia tamen ipsa mentium no-

strarum perinde sunt fato obnoxia, ut proprietate
 rum est ipsa qualitas. Nam si sunt per naturam pro
 mitus salubriter, utiliterq; ficta, omnem illam vim
 quæ de fato extrinsecus ingruit: inoffensus, tractat
 liusq; transmittunt. Sin uero sunt aspera, & insana
 & rudia, nullisq; artium bonarum adminiculis
 ta: et etiam si paruo siue nullo fatalis incommodi
 fictu urgeantur: sua tamen leuitate, & uoluntate
 impetu in assidua delicta, & errores ruunt. Ad
 ipsum ut ea ratione fiat: naturalis illa, & necessitas
 rerum consequentia effiat: quæ fatum uocatur. Est
 genere ipso quasi fatale, & consequens, ut mala in
 genia peccatis, & erroribus non uacent. Huius de
 de rei exemplo non hercle nimis aliene, neq; ille pro
 utitur. Sicut inquit, lapidem cylindrum si per speciem
 terræ prona, atq; derupta iacias: causam quidem
 et initium præcipitantiæ feceris: mox tamen ille pro
 ceptus uoluitur: non quia tu id iam facis: sed quoniam
 ita sese modus eius, & formæ uolubilitas habet: Si
 ordo & ratio & necessitas fati, genera ipsa & prin
 cipia causarum mouet: Impetus uero consiliorum, mo
 tiumq;strararum, actionesq; ipsas, uoluntas cuiusq;
 propria, & animorum ingenia moderantur. In fine
 deinde uerba hæc ijs, quæ dixit congruentia.
 ὁ πὸ τῶν πῦθαγορῶν οὕτως ἔριται.
 γνώσῃ δ' ἀνθρώπος αὐθαίρετα πῆμαθ' ἐλόντας
 ὡς τῶν βλαβῶν ἐκείνοις παρ' αὐτοῖς γινομένων, καὶ
 ὁρμὴν αὐτῶν ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων, καὶ
 κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν καὶ πρόθεσιν. Propterea
 gat oportere ferri audiriq; homines aut nequam,

ignavos, & nocentes, & audaces, qui, cum in culpa
& in maleficio reuicti sunt: per fugiunt ad fati neces-
sitate, tanquam in aliquod fani asylum, et quæ pes-
sime fecerunt: ea non suæ temeritati, sed fato esse at-
tribuenda dicunt. Primus autem Homerus sapientis-
simus & antiquissimus poetarum dixit in hisce uer-
sibus.

Ὅ πόποι· ὄϊον δὴνυ θεοῦς βροτοὶ αἰτιοῦνται.

ἐξ ἡμῶν γὰρ φασὶ καὶ ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μέτρον, ἀλλ' ἔχουσιν.

Itaq; M. Cic. in libro, quem de fato conscripsit, cum
questionem istam diceret obscurissimam esse, & im-
plicatissimam, Chrysippum quoq; philosophum non
expedisse se in ea refert his uerbis. Chrysippus
astuans, laboransq; quonam pacto explicet, & fato
omnia fieri, & esse aliquid in nobis, intricatur hoc
modo.

Historia sumpta ex libris Tiberonis de serpente
inuisitate longitudinis. Cap. III.

Vero in historijs scriptum reliquit, bello
primo punico Attilium Regulum COS. in
Africa castris apud Bagradam flumen po-
sitis, prælium grande, atq; acre fecisse aduersus unū
serpentem in illis locis stabulantem inuisitate imma-
nitatis. Eumq; magna totius exercitus conflictatione
balistis, atque catapultis diu oppugnatum. Eiusq;
interfecti longum corium pedes centum & XX. Ro-
mam misisse.

Quid idē Tubero in historijs de Attilio Regulo
Carthaginensibus capto literis mandauerit. Quod
etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

Caput

III.

Vod satis celebre de Attilio Regulo, ad

q Perrime legimus scriptum in Tuditani
bris Regulum captum ad ea, quae in sen

Romae dixit suadens ne captiu cum Carthagin
bus permutarentur: id quoq; addidisse. Venerunt
bi Carthaginenses dedisse, non praesentaneum, sed
iusmodi, quod mortem in diem proferret: eo consilio
ut uiueret quidem tantisper, quoad fieret permuta
tio. Post autem grassante sensim ueneno cor tabesce
ret. Eudem Regulum Tubero in historijs redidisse Car
thaginem, nouisq; exemplorum modis excruciatum
a' Poenis dicit. In atras inquit, & profundas ter
bras eum claudebant: ac diu post, ubi erat uisus
ardentissimus: repente educebant: & aduersus uentum
solis oppositum continebant. Atq; intendere in
oculos cogebant. Palpebras quoq; eius, ne commou
posset: sursum, ac deorsum diductas insuebant. Tu
ditanus autem somno diu prohibitum, atq; ita
priuatum refert. Idq; ubi Romae cognitum est: uer
lissimos Poenorum captiuos liberis Reguli a' sen
deditos, & ab ijs in armario muricibus praefixos
stitutos, eademq; in somnia cruciatos interisse.

Quod Alphenus iuriconsultus in uerbis uer
ribus interpretandis, errauit. Cap. V.

Lphenus iureconsultus, Ser. Sulpitij disci-
pulus, rerumq; antiquarum non in curio-
sus in libro digestorum. XXX. §. IIII.

conlectaneorum autem secundo in foedere inquit.

Quod inter Po. Ro. & Carthaginienses factum, et
scriptum inuenitur, ut Carthaginienses quotquot an-
nis Po. Ro. darent certum pondus argenti puri puti.
quaesitumq; est quid esset argentum purum putum.
respondi ego inquit, esse purum putum ualde purum,
sicut nouum nouitium dicimus, & proprium propi-
tium augere, atq; intendere uolentes noui, & proprii
significationem. Hoc ubi legimus, mirabamur eã
dem affinitatem uisam esse Alpheni puri & puti,
quae sit noui, & nouitij. Nam si esset, puritium tum
sanè uideretur dici, quasi nouitium. id etiam mirum
fuit: quod nouitium per augendi figuram dictum e-
xistimauit, cū sit nouitiū non qđ magis nouum sit:
sed quod à nouo dictum, inclinatumq; sit. Iis ergo as-
sentimus, qui putum esse dicunt a' putando dictum,
& ob eam causam prima syllaba breui pronuntiat
non longa, uti existimasse Alphenus uidetur, qui a'
puro id esse factum scripsit. Putare autem ueteres di-
xerunt, uacantia ex quaq; re, ac non necessaria, aut
etiam obstantia, & aliena auferre, & excidere, &
quod esset utile, ac sine uitio uideretur: relinquere.
Sic nanq; arbores, & uites, & sic etiam rationes di-
ctae putari. Verbum quoq; ipsum puto, quod declarã
dæ sententiæ nostræ causa dicimus, non signat profe-
cto aliud, quã id agere nos in re dubia, obscuraq; ut
deasis, amputatisq; falsis opinionibus, quod uideatur

A. GEL.

esse uerum, & integrum, & incorruptum retinens. Argentum ergo in carthaginensi foedere dictum esse quasi exputatum, excoctumque, & in omniq; aliena materia carens, omnibusq; ex eo detractis, emaculatum, et candefactum. Scriptum autem purum putum non in carthaginensi foedere, sed cum in multis alijs ueterum libris, etiam in Q. quoq; Ennij traegœdia, quæ inscribitur Alexâder, et in Satyra M. Varronis, quæ inscribitur *dis τὰ δὲς οἱ γέροντες.*

Temere, inepteq; reprehensum esse à Iulio Cæsare Virgilium, quod præpetes Dædali pennas dixit: atq; ibi quid sint aues præpetes. Et quid sint aues, quas Nigidius inferas appellauit.

Cap. VI.

- ” Aedalus (ut fama est) fugiēs minoia regem
 - ” d Præpetibus pennis ausus se credere caelo
 - ” Insuetum per iter gelidas enauit ad arctos
- In his Virgilij uersibus reprehendit Higinus præpetibus pennis, quasi improprie, & inscite dictum præpetes inq; aues ab auguribus appellantur, quæ aut opportune præuolant: aut idoneas sedes capiunt. Non apte igitur usum uerbo augurali existimauit Dædali uolatu nihil ad augurum disciplinam pertinente. Sed Higinus nimis hercle ineptus est: quod quid præpetes esse se scire ratus est, Virgilium etiam, & Trimatium doctum uirum ignorasse: quod in secundo iliadis uictoriam uolucrum præpetes appellauit in hoc uersu.
- ” Dum dat uincenti præpes uictoria palmam.
 - ” Cur autem non Q. quoq; Ennium reprehendat?

in annalibus, non ut Virgilius pennas Dædali præpetes, sed longe diuersius inquit. Quid

Brundisium pulchro præcinctum præpete portus?
Et si uim potius, naturamq; uerbi considerasset: neq;
id solum, quod augures dicerent, inspexisset: ueniã
prorsus poetis daret similitudine, ac translatione uerborum
non significatione utentibus. Nã quoniam non ipse tantum aues,
quæ prosperius præuolant: sed et loca, quos capiunt: qd idonei,
felicesq; sunt: præpetes appellantur. Itcirco Dædali pennas
præpetes dixit, qm ex locis, in qbus periculũ metuebat: in loca tutiora
penerat. Locos porro præpetes et augures appellat.
Et Ennius in annalium primo dixit.

Præpetibus hilares sese, pulchrisq; locis dant.

Auib; autem præpetibus contrarias aues inferas appellari Nigidius Figulus i libro primo augurij præuati ita dicit. Discrepat dextra sinistra, præpes infera. Ex quo est coniectare præpetes appellatas, quæ altius, sublimiusq; uolitet: cũ differre à præpetibus Nigidius inferas dixerit. Adolescens ego Romæ, tũ cum etiã ad grammaticos itare: audiui Apollinarẽ Sulpitium, quem in primis sectabar, cum de iure augurio quæreretur: et mentio præpetum auiũ facta esset: e L. clauo præfecto urbis dicere præpetes sibi uideri esse alites, quas Homerus τανυπέρυγας, appellauerit. Quoniã istas potissimum augures spectarent: quæ ingentibus alis patulæ, atq; porrectæ præuolarẽt. Atq; ibi hos Homeri uersus dixit.

τὴν δ' ὀϊωνοῖσι τανυπέρυγασι κελόεις
πέθεσθαι, τῶν ἔτι μετατρέπομαι οὐδ' ἀλεγιζῶ.

De Acca Larentia, & Caiæ Tarratiae, de
gine sacerdotij fratrum Arualium. Cap. V.

Accæ Larentiæ, & Caiæ Tarratiæ, su-
la suffetia est, nomina in antiq; armis
celebria sunt. Earum altera post mortem
Tarratiæ autem uiuæ amplissimi honores a
Ro. habiti, & Tarratiam quidem uirginem
fuisse lex horatia testis est: quæ super ea ad popu-
lata, qua lege ei plurimi honores fiunt. Inter
ius quoq; testimonij dicendi tribuitur. Testabilis
na omnium foeminarum ut sit, datur. Id uerbum
ipsius legis Horatiæ. Contrarium est in XII. ta-
lis scriptum. Improbus, intestabilisq; esto. Præter
si quadraginta annos nata sacerdotio abire, ac
re uoluisset: ius ei potestasq; ex augurandi, atq;
bendi facta est, magnificentia, & beneficij gratia
campum Tiberinum, siue Martium Po. Ro. con-
nasset. sed Acca Larentia corpus in uulgus de-
pecuniamq; emeruerat ex eo quæstu uberem. et
mento, ut in Antiatis historia scriptum est: Romu-
regem, ut quidam alij tradiderunt, Po. Ro. bono
hæredem fecit. Ob id meritum a' flamine quirin-
crificium ei publice fit, & dies e' nomine eius in
stos additus. sed Sabinus Massurius in primo
rabiliū secutus quosdam historiæ scriptores, Acca
Larentiam Romuli nutricem fuisse dicit. Ea inq;
mulier ex XII. filijs maribus unum morte am-
In illius locum Romulus Accæ Larentiæ sese
dedit. seq; & cæteros eius filios fratres aruales

pellauit. Ex eo tempore collegium mansit fratrum
 annuatum numero. XII. cuius sacerdotij insigne est
 spica corona, & albæ insulae.

De Alexandro, & de P. Scipione memoratu di-
 gna. Caput VIII.

Ppion græcus homo, qui πολυισωρ est ap-
 pellatus, facili atq; alacri facundia fuit.

Is, cum de Alexandri Regis laudibus scri-
 beret, uicti inquit, hostis uxorem facie inclyta mulie-
 rem uetuit in conspectum suum deduci: ut eam ne o-
 culis suis quidem contingeret. Lepida igitur quæstio agi-
 tari potest, utrum uideri continentiore par sit. P. ne
 Africanum superiorem, qui Carthagine ampla ci-
 uitate in Hispania expugnata, uirginem tempesti-
 uam, forma egregia, nobilis uiri hispani filiam ca-
 ptâ, perductamq; ad se patri inuiolatam reddidit:
 an regem Alexandrum, qui Darij regis uxorem, eâ-
 dem eiusdemq; sororem prælio magno captam, quâ
 esse audiebat exuperanti forma, uidere noluit: per-
 duciq; ad sese prohibuit. Sed hanc utranq; declama-
 tunculam super Alexandro, & Scipione celebra-
 uerint, quibus abunde et ingenij, & otij, et uerborû
 est. Nos satis habebimus, quod ex historia est, id di-
 cere. Scipionem istum, uerò ne an falso, incertum: fa-
 ma tamen, cum esset adolescens, haud syncera fuisse, et
 propemodum constituisse hosce uersus a Cn. Neuiio poe-
 ta in eum scriptos esse.

Etiam qui res magnas manu sæpe gessit gloriose.

20 Cuius facta uina nunc uigent, qui apud gentes
 21 Præstat, eum suus pater cum pallio uno ab anna
 22 duxit.

His ego uersibus credo adductum Valerium An-
 tem aduersus cæteros omnes scripres de Scipione
 ribus sensisse: & eam puellam captiuam non
 tam patri scripsisse: contra quam nos supra di-
 mus, sed retentam a Scipione, atq; in delitijs,
 busq; ab eo usurpatam.

Locus exemptus ex annalibus L. Pisonis histo-
 & orationis lepidissimæ. Caput IX

190 Vod res uidebatur memoratu digna,
 191 fecisse Cn. Flauium Annij filium, et
 192 lem curulem L. Piso in. III. annali
 193 psit. Ea; res perquam pure, & uenuste narra-
 194 Pisonis: locum istum totum ex Pisonis annali comp-
 195 sumus. Cn. inquit, Flauius patre libertino
 196 scriptum facebat. Isq; in eo tempore ædili curule
 197 parebat, quo tempore ædiles subrogantur. Eum
 198 mæ tribus ædilem curulem renuntiauerunt. A
 199 lis, qui comitia habebat, negat accipere. Neq; sibi
 200 cere, qui scriptum faceret: eum ædilem fieri Cn. Fla-
 201 Annij filius dicitur tabulas posuisse, scriptu
 202 dicasse. Isq; ædilis curulis factus est. Idem Cn. Fla-
 203 us Annij filius dicitur ad collegam uenisse uisere
 204 tum, & in conclaue postquam introiit adole-
 205 ibi complures nobiles sedebant. Ii contemnes
 206 assurgere ei nemo uoluit. Cn. Flauius Annij filius

ædilis id arrisit. Sellam curulem iussit sibi afferri.
 Eam in limine apposuit, nequis illorum exire pos-
 set. Vtq; ÷ omnes inuiti uiderent sese in sella curuli
 sedentem.

Historia super Euclide Socratico, cuius exemplo
 Taurus philosophus adhortari adolescentes suos so-
 litus, ad philosophiam gnauiter sectandam.

Caput

X.

Hilosophus Taurus uir memoria nostra in
 disciplina platonica celebratus, cum alijs bo-
 nis multis, salubribusq; exemplis hortaba-
 tur ad philosophiam capescendam: tum uel maxime
 ista re animos inuenum expergebat, Euclidem quã
 dicebat Socraticũ factitauisse. Decreto inquit, suo A-
 thenienses cauerant: ut qui Megaris cuius esset, si intu-
 lisse Athenas pedem prehensus esset: ut ea res ei ho-
 mini capitalis esset. Tanto Athenienses iquit, odio fla-
 grabant finitimorum hominum Megarensiũ. Tum
 Euclides, qui ididẽ Megaris erat: q'q; etiã ante id de-
 cretum & esse Athenis, & audire Socratem consue-
 uerat: postquam id decretum sanxerunt: sub noctem
 prius quã aduersperasceret, tunica longa muliebri in-
 ductus, & pallio uersicolore amictus, & caput, et ora
 uelatus, e' domo sua megaris Athenas ad Socratẽ cõ-
 meabat: ut uel noctis aliquo tempore consiliorum, ser-
 monumq; eius fieret particeps. Rur susq; sub lu-
 cem millia passuum paulo amplius uiginti eadem ue-
 ste illa tectus redibat. At nunc iquit, uidere est phi-
 losophos ultro currere, ut doceant, ad fores inueni-
 diuitum: eosq; ibi sedere, atq; operiri prope' ad me-

ridiem, donec discipuli nocturnum omne
edormiant.

Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, que
buit meminisse ad officii gravitatis, dignitatis
tæ decentia. Caput XII

Um inquinatissimis hominibus non
c uitio decertandū, neq; in male dictis
sus impudentes, et improbos uelitas
quia tantisper similis, et compar eorum fructus
paria, et consimilia dicitis, atq; audias, non
ex oratione Q. Metelli Numidici sapientis
gnosci potest: quæ ex libris, et disciplinis philo-
sophorum. Verba hæc sunt Metelli aduersus Caium
lium tri. pl. a quo apud populum in concione

- tus, iactatusq; fuerat dictis petulantibus. Non
ad illum attinet quirites, quoniam se amplior
tat esse, si se mihi inimicum dicitauerit: quem
hi neq; amicum recipio: neq; inimicum respicio
ego non sum plura diciturus. Nam eum indig-
num arbitror, cui a uiris bonis bene dicitur
ne idoneum quidem, cui a probis male dicitur
si in eo tempore huiuscemodi homunculum
nes, in quo punire non possis, maiore honore,
contumelia afficias.

Quod neq; testamentum sicuti Seruius Sulpicius
existimauit, neq; sacellum sicuti Trebatius, dicitur
uerba sunt, sed a testatione productum alterum
alterum a sacro diminutum. Caput XIII

Eruius Sulpitius Iureconsultus uir ætatis
 sue doctissimus, in libro de testamentis se-
 cundo, quæ ratione adductus testamentum
 uerbum esse duplex scripserit: non reperiō. Nā com-
 positum esse dixit à mentis contestatione. Quid igitur
 calciamentum? quid paludamentum? quid pa-
 uimentum? quid uestimentum? quid alia mille per
 huiusmodi formam producta? Etiam ne ista omnia
 composita dicemus? Obrepsisse autem uidetur Seruio,
 uel sigs, alius est, qui id prior dixit: falsa quædã, sed nõ
 abhorrens, neq; inconcinna, quasi mentis quædam in
 hoc uocabulo significatio. sicut hercle C. quoq; Tre-
 batio eadem concinnitas obrepsit. Nam in libro de re
 ligionibus secundo. Sacellum est inquit, locus par-
 uus deo sacratus cum ara. Deinde addit uerba hæc,
 Sacellum ex duobus uerbis arbitror compositum, sa-
 cri, & cellæ, quasi sacra cella. Hoc quidem scri-
 psit Trebatius. Sed quis ignorat sacellũ & simplex
 uerbum esse, & non ex sacro, & cella compositum,
 sed ex sacro diminutum?

De quæstionculis apud Taurum philosophum in
 conuiuio agitatis, quæ symposiacæ uocantur.

Caput

XIII.

Aætatum, obseruatumq; hoc Athenis est
 ab ijs, qui erant philosopho Tauro iunctio-
 res, cum domum suam nos uocaret: ne o-
 mnino (ut dicitur) immunes, & asymboli uenire-
 mus: coniectabamus ad cœnulam non cupedias cibo-
 rum, sed arguias quæstionum. Vnusquisq; igitur no-

n

strum commentus, paratusq; ibat, quod querebat
 ratq; initium loquendi, eundiq; finis. Querebat
 autem nec grauias, nec uerenda, sed et uoluptates
 quaedam lepida, et minuta, et florentem
 no animum laescentia. Quale hoc ferme est
 tilitatis ludicrae quod dicam. Quaesitum est
 do moriens moreretur? cum iam in morte esset,
 tum etiam, cum in uita foret. Et quando surg
 surgeret, cum iam staret? an tum etiam cum sederet.
 Et qui artem disceret, quando artifex fieret, cum
 esset, an tum cum etiam non esset. Vtrum enim
 dicat, absurde, atq; ridicule dixeris, multoq; ab
 us uidebitur: si aut utrunq; esse dicat, aut neutrum
 Sed ea omnia, cum captiones esse quidam fuitiles,
 inanes dicerent: Nolite inquit Taurus, haec, quod
 garum aliquem ludum aspernari. Grauiissimi
 sophorum, super hac re serio quaesierunt. Et
 moriendi uerbum, atq; momentum, manente
 uita dicit, atq; fieri putauerunt. Alij nihil in eo
 pore uitae reliquerunt. Totumq; illud, quod mori
 citur, morti uindicauerunt. Item de caeteris simili
 in diuersa tempora, et in contrarias sententias
 ferunt. Sed Plato inquit noster, neq; uitae id tempus
 morti dedit. Idemq; in omni consimilium rerum
 sceptione fecit. Vidit quippe utrunq; esse pugnans,
 neq; posse ex duobus contrarijs, altero manente,
 rum constitui. Quaestionemq; fieri per diuersa
 inter se finium, mortis et uitae cohaerentiam, et
 co peperit ipse, expressitq; aliud quoddam nomen
 in consinio tempus: quod uerbis proprijs, atq;

grīs τὴν ἐξαίφνης φύσιν appellauit. Idq; ipsum ita
 uti dico, inquit, in libro, cui παρμενίδης titulus est,
 scriptum ab eo reperietis τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοῖσ'τόντι
 ἔοικε σημαίνων. ὡς ἐξ' ἐκείνου μεταβάλλον ἢ ἕτερον.
 Talia apud Taurum symbola, & alia, quæ erant se-
 cundarum mensarum, ut ipse dicere solitus erat, τρα-
 γήματα.

Puniendis peccatis tres esse rationes à philosophis
 attributas. Et quamobrem Plato duarum ex ijs me-
 mnerit. Cap. XIII.

Vniendis peccatis tres esse debere cau-
 sas existimatum est. Vna est, quæ vs-
 θεία, uel νόσισ, uel παραινέσις
 dicitur, cum poena adhibetur castigandi, atq; emendã
 di gratia, ut is, qui fortuito deliquit, attentior fiat,
 correctiorq;. Altera est: quam ij, qui uocabula ista
 curiosius diuiserunt, τιμωρίαν appellant. Ea causa
 animaduertendi est, cum dignitas, auctoritasq; eius,
 in quem est peccatum, tuenda est, ne prætermis-
 sam animaduersio contemptum eius pariat, & honorem
 leuet. Idcircoq; id ei uocabulum à conseruatione ho-
 noris factum putant. Tertia ratio uindictæ est, quæ
 παράδειγμα à græcis nominatur, cum punitio pro-
 pter exemplū necessaria, ut cæteri à similibus pecca-
 tatis, quæ prohiberi publicatus interest: metu cognitæ
 pœne deterreantur. Idcirco ueteres quoq; nostri exē-
 pla, pro maximis, grauissimisq; pœnis dicebant.
 Quando igitur aut spes magna est, ut is q; peccauit ci-

tra poenā, ipse sese ultro corrigat: aut spes contra
 la est emendari eū posse, et corrigi, aut iacturam
 gnitatis, in quā peccatum est, metui non necessum
 aut non id peccatum est, cuius exemplo necessario
 tu sancendum sit: tum quicquid ita delictum est,
 sane dignum esse imponendae poenae studium
 est. Has tres ulascendi rationes et philosophi
 plurifariam, et noster Taurus in primo commen-
 tiorum, quos in Gorgia Platonis composuit, scripsit
 reliquit. Plato autem ipse uerbis apertis duas
 esse puniendi causas dicit. Vnam, quam primo in
 co propter corrigendum, alteram, quam in tertio
 pter exempli metum posuimus. Verba sunt haec
 tonis in Gorgia, προσήκει δὲ παντὶ, τῷ μὲν τι μω-
 μένω ὑπ' ἄλλῃ ὀρθῶς τιμωρᾶ μένῃ βελτίων γίνεσθαι
 καὶ ὄνι ζῆσαι ἢ παράδειγμα ἄλλοις γίνεσθαι καὶ ἄλλοι
 ὀρθῶντες πάχοντα φοβούμενοι βελτίους γίνονται.
 In hisce uerbis facile intelligas τιμωρίαν Platonem
 dixisse, non, ut suprascripsi quosdam dicere: sed
 ut promiscue dici solet, pro omni punitione. An
 tem quasi omnino paruiam, et contemptu dignam
 terierit poenae sumendae causam propter tuendam
 si hominis auctoritatem: an magis quasi ei, quam
 bat, et ei non necessariam praetermiserit: cum de
 nis non in uita, neque inter homines, sed post uita
 pus capiendus scriberet: ego in medium relinquo.

De uerbo quiesco, an e litera corripi, an prodici
 beat. Caput XV.

Micus noster homo multi studij, atq; in bonarum disciplinarum opere frequens uerbu quiescit, usitate e litera correpta dixit.

Alter item amicus, homo in doctrinis, quasi in praestigijs mirificus, communiumq; uocum respuens nimis, et fastidians barbare eum dixisse opinatus est: quoniam producere debuisset, non corripere. Nam quiescit ita oportere dici praedicauit, ut calescit, nitescit, stupefcit, atq; alia huiuscemodi multa. id etiam addebat, quod quies e producto non breui diceretur. noster autem, qua est omnium reru, uerecunda mediocritate, ne si Helij quidem Cincij, et Satyri dicendum ita censuissent: obsecurum se fuisse ait contra perpetuam Latinae linguae consuetudinem. Neq; se tam insigniter locuturum, absone ut inauditaq; diceret. Literas autem super hac re fecit iter exercitia quaedam ludicra. Et quiesco non esse his simile, quae supra posui, nec a quiete dictum sed ab eo quietem. Graecaeq; uocis εχω ναί εστωρ ionice a uerbo εχω εχω, et modum et originem uerbum illud habere demonstrauit. Rationibusq; haud sane frigidis docuit quiesco e litera longa dici non conuenire, ut diceret eiusmodi quispiam, qui tumultuarijs, et modicis linguae exercitationibus ad famam se facundiae permiserat, neq; orationis Latinae modos, usurpationes uel illas didicerat.

Notum uerbum deprecor a poeta Catullo inusitate quidem, sed apte positum, et proprie, deq; ratione eius uerbi, exemplisq; ueterum scriptorum.

Caput

XVI.

n 3

¶ *U*m in Lycio forte uespera ambularem
 e uir quidam ludo ibi nobis & uoluptatibus
 it. nam cum esset uerbum deprecor doctri-
 cule positum in Catulli carmine, quia id ignorabat
 frigidissimos uersus esse dicebat: omnium quidem
 meo iudicio uenustissimos: quos subscripsi.

» Lesbica mi dicit semper male: nec tacet unquam

» De me: dispeream, me nisi Lesbica amat.

» Cui ego quasi eadem totidem mox deprecor illi

» Assidue: uerum dispeream nisi amo.

Deprecor hoc in loco uir bonus ita dictum esse putat
 ut plerumque à uulgo dicitur: quod significat ualde pre-
 cor, & oro & supplico. In quo de præpositio ad
 gendum, & cumulandum ualet. Quod si ita esset,
 gidi sanè uersus forent. Nunc enim contra omnino est.

Nam de præpositio, quoniam est anceps in uno
 demque uerbo diuersitatem significationis capit. Si
 enim deprecor à Catullo dictum est, quasi detestor,
 uel execror, uel depello, uel abominor. Contra autem

» ualet cum Cicero pro P. Sylla ita dicit. Quam

» torum hic uitam à Sylla deprecatus est. Item in de

» suasionem legis agrariae. Si quid deliquero, nullae sunt

» imagines, quæ me à uobis deprecantur. Sed neque

» lus Catullus ita isto uerbo usus est. Pleni adeo sunt

» bri ueterum similis in hoc uerbo significationis. Et

» quibus unum & alterum, quæ suppetierant, appo-

» sui. Q. Ennius in Erechtheo non longe secus dixit

» quàm Catullus.

» Quibus nunc inquit erumna mea libertatem parat

» Quibus seruitutem mea miseria deprecor?

Significat abigo, & amolior, uel prece adhibita, uel quo alio modo. Item Ennius in Cresphonte.

Ego cum meae uitae parcam, letum inimico deprecor. Cic. in lib. VI. de rep. ita scripsit. Quod quidem eo fuit maius, quia cum in causa pari collegae essent: non modo inuidia pari non erant: sed et Claudij inuidiam Gracchi charitas deprecabatur. Hic quoque item non est ualde precabatur, sed quasi propulsabat, & defensabat inuidiam. Quod graeca propinqua significatione παραυτῶμα dicunt. Item pro A. Licinio similiter Cicero uerbo isto utitur. Quid inquit huic homini facias? Non ne concedas interdum, ut excusatione summæ stultitiæ, summæ improbitatis odium deprecetur? item in Verrem actionis secundæ pro Cicerone. Nunc uero quid faciat Hortensius? auaritiæ ne crimina frugalitatis laude deprecetur? an hominem flagitiosissimum, libidinosissimum, nequissimumque defendat? sic igitur Catullus eadem se facere dicit, querens ueniam, quod & male diceret ei palam, respiceretque, & recusaret, detestareturque assidue, & tamen eam penitus deperiret.

Quis omnium primus libros publice præbuerit legendos. Quātusque numerus fuerit Athenis ante clades persicas librorum in bibliothecis publicorum.

Caput XVII.

Libros Athenis disciplinarum liberalium publice ad legendum præbendos primus præfuisse dicitur Pisistratus tyrannus. Deinceps studius, accuratiusque ipsi Athenienses auxerunt. Sed omnem illam postea librorum copiam

Xerxes Athenarum potitus, urbe ipsa præter arces
 incensa abstulit: asportauitq; in Persas. Hos porro
 bros uniuersos multis post tempestatibus Seleucus rex
 qui Nicanor appellatus est: referendos Athenas tra-
 rauit. Ingens postea numerus librorum in Aegypto
 a Ptolemæis regibus uel conquisitus, uel confectus
 est, ad millia ferme uoluminum septingenta. Sed
 omnia bello priore alexandrino, dum diripitur
 ciuitas, non sponte, neq; opera consulta, sed a militibus
 forte auxiliarijs incensa sunt.

AVLI GELLII NOCTIVM ATTICORVM
 COMMENTARII. LI-
 BER SEPTIMVS.

Admiranda quædam ex annalibus sumpta
 P. Africano superiore. Caput I.

Quod de Olympiade Philippi regis
 re, Alexandri matre in historia graecis
 scriptum est, idẽ de P. Scipionis quoque ma-
 tre, qui prior Africanus appellatus est,
 memoria datum est. Nam et Caius O-
 pius, et Iulius Higinus, alijq; qui de uita, et rebus
 Africani scripserunt: matrem eius diu sterilem ex-
 stimatam tradunt. P. quoque Scipionem, cum quo
 erat, liberos desperauisse. Postea in cubiculo, atq; in
 lecto mulieris, cum absente marito cubans sola obdormi-
 misset: uisum repente iuxta eam cubare ingentem a-